

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека

Науково-методичний відділ

*Героїко-патріотичне
виховання
в бібліотеках*

Методично-бібліографічні рекомендації

Тернопіль

2015

УДК 025.12 (477)
ББК 78.381.2
Г 37

Підготувала	І. М. Врублевська, методист II категорії науково-методичного відділу ТОУНБ
Редактор	О. М. Раскіна
Комп'ютерний набір	І. М. Врублевська, методист II категорії науково-методичного відділу ТОУНБ
Комп'ютерна верстка	В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації та механізації бібліотечних процесів ТОУНБ
Відповідальний за випуск	В. І. Вітенко, директор ТОУНБ, заслужений працівник культури України

Г 37 Героїко-патріотичне виховання в бібліотеках : метод.-бібліогр. рекомендації / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. І. М. Врублевська ; ред. О. М. Раскіна. — Тернопіль : [б. в.], 2015. — 23 с.

Сьогодення ставить перед бібліотечними працівниками важливе та невідкладне завдання — виховати свідомого громадянина, патріота рідної землі, який володіє всіма перерахованими вище якостями.

Методично-бібліографічні рекомендації будуть корисними для бібліотечних працівників, викладачів, учителів та широкого кола читачів.

УДК 025.12 (477)
ББК 78.381.2

**Не думайте, що ваша країна може зробити для вас,
думайте, що ви можете зробити для вашої країни.**

Джон Кеннеді

Процес розбудови демократичної держави вимагає від української молоді набуття таких якостей, як патріотизм, демократичність, компетентність, толерантність, здатність розв'язувати життєві проблеми та брати активну участь у житті громадянського суспільства. Об'єктивне висвітлення історії нашої країни має важливе значення для виховання підростаючого покоління. Від того, як молодь сприйматиме історичне минуле, які приклади, ідеї, традиції візьме для наслідування, у великій мірі залежить майбутнє України.

Патріотичне виховання молоді є одним із пріоритетних завдань бібліотек. Патріотизм — головна моральна цінність людства, духовна основа розвитку української державності, стержень виховання молодого покоління. Тому для формування патріотичної свідомості юнаків і дівчат бібліотечні працівники повинні об'єднати свої зусилля з усіма, кому небайдужа доля Батьківщини, хто хотів би бачити її вільною, могутньою та процвітаючою.

Уже ціле покоління молодих людей виросло в принципово іншому політичному й соціальному просторі. Сьогодні не існує більше комсомольських організацій, піонерії, ленінських уроків та інших пережитків соціалістичної системи виховання молоді. Теперішні юнаки та дівчата орієнтуються скоріше не на досвід і цінності своїх батьків, а на актуальні знання сучасності. На їхню активну позицію вказує й той факт, що з проголошенням незалежності України рік у рік зростає кількість різних молодіжних об'єднань, організацій, клубів, у тому числі й політичної орієнтації, без чого важко уявити становлення громадянського суспільства й держави в цілому. Молодь реально може змінити ситуацію в сучасній Україні. Уже умовно сформувалася молодіжна політична еліта. Чітку й цілісну форму набирає молодіжний рух. Юнаки та дівчата все частіше замислюються над тим, що вони можуть зробити для майбутнього своєї країни. А це позитивна тенденція!

Бібліотекар, плануючи комплекс заходів із героїко-патріотичного виховання, має чітко орієнтуватись у термінах «громадянин», «громадськість», «громадянське суспільство», «громадянське виховання».

Сучасна законодавча й нормативна база в нашій державі визначає **громадянина** як людину, яка живе в демократичній країні та має конституційні невід’ємні громадянські права, свободи й обов’язки. Громадянин реалізує та захищає свої права й свободи, дотримується існуючого порядку і, разом із тим, вимогливо ставиться до влади, бере активну участь у громадському суспільно-політичному житті держави для захисту демократичних цінностей і громадянських свобод. Вихованню саме такого громадянина має сприяти сучасна бібліотека.

Громадянське суспільство — поняття, що вживається для означення сукупності існуючих у суспільстві відносин. Воно втілюється в приватному житті громадян, функціонуванні вільного ринку й безперешкодному поширенні духовних, релігійних, моральних і національних цінностей, добровільно сформованих асоціаціях та організаціях громадян, у всій різноманітності вільно здійснюваних ними міжособистісних зв’язків (сімейних, общинних, економічних, культурних, релігійних тощо).

Громадськість розглядається в сучасних умовах як готовність і здатність людини, громадянина до активної участі у справах суспільства й держави на основі глибокого усвідомлення своїх прав та обов’язків.

Громадянське виховання — це формування патріотичних почуттів, вироблення високого ідеалу служіння народові, готовність до трудового та героїчного подвигу в ім’я процвітання української держави. Воно покликане формувати громадянина-патріота, виробляти глибоке розуміння громадянського обов’язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими й військово-технічними знаннями, спонукати до фізичного вдосконалення, а також вивчати бойові традиції та героїчні сторінки українського народу, його Збройних сил.

Сучасна бібліотека — це не просто книгозбірня, а центр освіти, духовності, культури та інформації. Сьогодні перед бібліотеками постає безліч питань. Як зберегти й передати нащадкам усі ті кращі надбання національної культури, що були виплекані протягом століть українським народом? Що треба зробити, аби й завтра

лунала народна пісня, не всихала криниця народної мудрості й творчості? Які зусилля докласти, аби молодь не цуралася національного спадку? Адже звертання до традицій зовсім не означає нехтування сьогоденням. Тільки пізнавши минуле, витoki своєї культури та історії, можна чіткіше зрозуміти й уявити майбутнє. «Той, хто не знає свого минулого, — любив повторювати Максим Рильський, — не вартий майбутнього».

Сьогодення ставить перед бібліотечними працівниками важливе та невідкладне завдання — виховати свідомого громадянина, патріота рідної землі, який володіє всіма перерахованими вище якостями.

Складний процес героїко-патріотичного виховання здійснюється за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей користувачів. Пріоритетну роль тут повинні відігравати активні форми, що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення й базуються на принципі багатосторонньої взаємодії. До них належать різноманітні види дискусій, ситуаційно-рольові ігри, ігри-драматизації, «мозкові атаки», інтелектуальні аукціони, методи аналізу проблемної ситуації. Проте не слід нехтувати й традиційними бесідами, диспутами, лекціями, конференціями, різними формами роботи з книгою та періодикою.

Застосування наведених форм і методів громадянського виховання повинно формувати в особистості поведінкові норми, що включають у себе вміння міркувати, аналізувати, ставити запитання, шукати відповіді, критично та всебічно розглядати проблему, робити власні висновки, брати участь у громадському житті, здатність орієнтуватися й адаптуватися в нових соціальних умовах, захищати свої інтереси, поважати інтереси і права інших, самореалізуватися тощо.

Патріотичне виховання молоді є традиційним для бібліотек, але сьогодення розставляє нові акценти й вимагає розширення цього завдання. Виховання любові та шани до державної символіки суверенної України посідає одне з чільних місць у системі громадянського, зокрема патріотичного, виховання молодого покоління. Державна символіка покликана формувати громадянську гідність, патріотичні почуття й впевненість молоді в майбутньому своєї держави.

19 лютого 1992 року Верховна Рада України постановою «Про Державний Герб України» затвердила тризуб як малий Державний Герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України.

Український національний прапор пройшов тернистим шляхом буття. У ньому втілено віковічні прагнення до миру, праці, краси та багатства рідної землі. У бібліотеках доречно буде провести заходи, які сприятимуть вихованню в громадян поваги до державних символів, розумінню їх значення для становлення й існування держави:

- **інформаційні бесіди** «Наш стяг у золоті й блакиті», «З жита, з волошок наш прапор ясний»;
- **години українознавства** «Державні кольори України»;
- **інформаційні повідомлення** «Національні символи — обереги України»;
- **години історії** «Кольори, що дають надію», «Українська державна символіка», «Прапор державний — це гордість та сила, символ історії вічно живий».

Заходи доцільно доповнювати книжковими й тематичними виставками, оглядами літератури чи історичними хроноскопами:

- «Краса і велич символів державних»;
- «Прапорові барви України»;
- «Державна символіка: походження, традиції, доля»;
- «Державні символи України — святиня народу»;
- «Рідний край у геральдиці, прапорі, символіці»;
- «Свято українського прапора»;
- «Наша перлина, наша святиня: Державний прапор незалежної України».

День Незалежності України є знаменною подією в житті кожної людини й важливим чинником громадянського, героїко-патріотичного виховання. Змістовне наповнення свята повинно дати можливість духовного піднесення, зміцнення громадянської позиції, відчуття гордості за свою державу та поваги до державних символів.

Цікавою формою роботи в бібліотеці може стати **літературний огляд-мандрівка** на тему «Допоки світить праведна зоря — шануймо рідну Україну», на якій радимо представити історичну,

документальну, науково-пізнавальну, довідкову література про нашу Батьківщину, її багатовікову історію, своєрідну культуру, походження українців, тернистий шлях державотворення, національну символіку, народні традиції, сьогодення.

Мета огляду-мандрівки — донести до читача цікаву й різноманітну інформацію про минуле й сучасне України, сприяти підтримці в юних серцях патріотичного духу й національної свідомості.

Новими формами роботи в бібліотеці можна вважати **історичні вернісажі та історичні хроноскопи**, наприклад «Усе моє, що зветься Україна», «Крізь плин століть і гомін сьогодення».

Актуальними для користувачів залишаються й традиційні літературно-митецькі години, години спілкування та духовності, уроки державності й віртуальні подорожі, тематичні виставки. Пропонуємо скористатися орієнтовною тематикою заходів:

- «Незалежній Україні слава нині і повік»;
- «Велична і свята, ти наша мати Україно»;
- «В усіх тисячоліттях і віках нехай святиться слово «Україна»;
- «День Незалежності: історія і традиції святкування».

Сьогодні, у такий складний час, не можна стояти осторонь подій, які відбуваються навколо нас, і не потрібно боятися відстоювати свою життєву позицію. Події Євромайдану засвідчили великий патріотизм українців, їхню згуртованість та цілеспрямованість. Бібліотеки повинні вчити нові покоління героїзму, вмінню відстоювати свої права та переконання. Тож пропонуємо провести:

- **круглі столи** «Революція гідності в Україні: причини, характер, перспективи», «У Революції гідності — доля народу», «Революція гідності та її вплив на сучасні політичні процеси в Україні та Європі»;
- **вечори-зустрічі та години патріотизму** «Революція гідності в наших серцях», «Скажи своє слово про Україну», «Україна — територія гідності і свободи»;
- **перегляди літератури та книжкові виставки** «Революція гідності: ми маємо пам'ятати», «Воля живе боротьбою...», «Майдан у книгах».

Однією з найдраматичніших сторінок історії ХХ століття є Друга світова війна. Чим даліше ми віддаляємося від цієї події, тим глибше й масштабніше усвідомлюємо велич подвигу народу. Усе пережите під час цієї найжорстокішої війни продовжує жити в нашій пам'яті, у долях людей.

Події Другої світової війни стали вже далеким минулим, та пам'ять про них назавжди залишиться в серцях вдячних нащадків. Збереження історії, формування почуття гордості за народ, який пережив страхіття війни й приніс світу перемогу над фашизмом, — мета роботи бібліотек, адже духовне відродження й участь молоді в розбудові незалежної держави неможливе без формування в кожній людині духу патріотизму.

Рекомендуємо бібліотекарям застосувати наступні форми та методи роботи:

- *героїко-патріотичні читання* «Пам'ять про війну священну», «І пам'ятає світ врятований: сторінки історії», «Їх героїзм — безсмертний», «Війна: дзвони пам'яті»;
- *зустрічі з воїнами Другої світової війни* «Мені Вітчизну довелося рятувати, тобі — всю землю зберегти», «Живуть герої серед нас», «Для нас — історія, для них — життя частина»;
- *літературні години* «Листи із фронту», «Війна без права забуття»;
- *літературно-музичні композиції* «Коли гармати гриміли, музи не мовчали», «Живуть вони з нами в легендах й піснях», «І пісня, і слово тобі, Перемого!», «Фатальні сорокові у піснях»;
- *уроки історії* «Була війна і фронт ішов на захід», «Пройдуть роки, десятки років... Цього ніколи не забути...»;
- *історичні екскурси* «Стала пам'ять людським обеліском», «Дорогами війни — до Перемоги»;
- *історико-патріотичні альманахи* «Роки війни — століття пам'яті», «Сонце без миру не світить»;

- *перегляди літератури* «Спасибі Вам, батьки й діди, за переможний цвіт весни», «Тільки пам'ять не сивіє...», «Героїв пам'ятаєм імена»;
- *книжкові виставки* «В книжковій пам'яті — визвольна війна», «Ще довго пам'яттю болітиме війна», «Щемить душа, та пам'ять не вщухає», «Не згасне світло подвигу».

У багатовіковому літописі України безліч сторінок, пронизаних героїкою боротьби народу за власну незалежність. Їх своєю гарячою кров'ю написали воїни УПА. 14 квітня 1960 року відбувся останній задокументований бій вояків Української повстанської армії із частинами радянських режимних органів. Стався він у лісі біля хутора Лози на межі Підгаєцького та Бережанського районів. На честь 55-ї річниці цієї історичної події **2015-й рік на Тернопільщині оголосили Роком повстанської звитяги**, про що було прийнято рішення на сесії обласної ради.

Вшановуючи полеглих, у бібліотеках проводять години безсмертя, вечори історичної пам'яті, уроки історичної правди, героїко-патріотичні вечори «Зродились ми великої години», «В боях за волю і свободу», «Армія Пресвятої Покрови», «УПА. Шляхами лицарів ідеї і чину». Ці масові заходи доречно буде доповнити книжковими виставками чи історичними хроноскопами: «Гей, на півночі Волині. Там, де створилася УПА...», «Вони помирили, щоб жила Україна», «Звитяга і жертвовність в ім'я України — ОУН — УПА», «УПА — Армія нескорених».

Щоб бібліотека була сучасною та могла постійно задовольняти новітні потреби користувачів, можна влаштовувати дні чи тижні кіно, протягом яких транслюватимуться фільми певної тематики, актуальної для даного періоду чи просто цікавої відвідувачам. Наприклад, під час заходів, спрямованих на вшанування УПА, можна продемонструвати наступні фільми: «Нескорений», «Залізна сотня» (режисер О. Янчук), «Білий птах з чорною ознакою» (режисер Ю. Ілленко), «Останній бункер» (режисер В. Ілленко), «Залізна сотня» (режисер О. Янчук) та інші. Добірку фільмів про УПА можна переглянути на сайті: <http://www.hurtom.com/portal/7849/фільми-про-упа/>.

Не можна забувати ще про одну сумну дату в історії нашої держави. 15 лютого — День пам'яті учасників бойових дій на території Афганістану, Алжиру, Анголи, Бангладеш, В'єтнаму, Ефіопії, Єгипту та інших «гарячих точок». З кожним роком усе далі історія віддаляє нас від цих подій. Але час невідвладний викреслити з нашої пам'яті героїчні подвиги, приклади мужності й вірності військовому обов'язку, які продемонстрували тисячі відданих синів України, долею одягнених у солдатські шинелі.

Сьогодні «прихованим» війнам даються неоднозначні оцінки, щоб назавжди викреслити їх з історії. Деякі зацікавлені особи прагнуть скоріше забути війни, що залишили свій слід у долях багатьох людей, які виконували урядові завдання в «гарячих точках» планети. Проте ми не маємо права забувати про простих людей, які виконували свій військовий обов'язок. Пам'ять про ці події, досвід людей, які дивилися в очі смерті, є неоціненними вкладом у розвиток героїко-патріотичного виховання в бібліотеках.

Доречним буде проведення в книгозбірнях відеохроноскопів, історико-літературних вечорів пам'яті, круглих столів за участю журналістів, військових істориків та ветеранів війни, годин пам'яті та годин спілкування. Пропонуємо наступну тематику:

- «Солдати чужої війни»;
- «Афган — мій біль»;
- «Афган — чужа війна, український рахунок»;
- «Афганістан — біль душі моєї»;
- «Ще довго пам'яттю болітиме війна»;
- «Між життям і безсмертям мости»;
- «Відлуння тих далеких днів сльозою на очах бринить»;
- «А біль Афгану — навіки в душі чомусь не замовкає».

Книжкові й тематичні виставки урізноманітнять такі заходи. Пропонуємо вашій увазі наступні назви, які можна використати у своїй роботі:

- «Цей довічний біль — Афганістан»;
- «Чорне крило Афганістану»;
- «Війна у кожного своя»;
- «Афганістан — мій біль, моя пекуча пам'ять».

Цікавим доповненням таких заходів може бути демонстрація документальних та художніх фільмів про ці трагічні сторінки в історії людства.

Не можна залишити поза увагою неоголошену й надзвичайно жорстоку війну, яка зараз триває на сході нашої держави. І як би не називали її можновладці — конфлікт чи антитерористична операція — факт залишається фактом — це жорстоке кровопролиття, яке забирає у вічність найкращих синів України. Для вшанування воїнів, які зараз захищають рідну Батьківщину, і тих, які вже ніколи не повернуться в рідні домівки, у бібліотеках потрібно проводити зустрічі з учасниками АТО «Від серця до серця», «З перших уст», **круглі столи** «Нація героїв, а не рабів», «Пам'ять і пошана не в мармурі та граніті, а в серцях людей», **вечори обговорення та вечори пам'яті** «Війна в моїй країні», «І допоки є пам'ять в людей і живуть матері, допоки й сини, що спіткнулись об кулі, живуть...», «Вони не обирали війну, війна обрала їх».

Ці заходи можна доповнити тематичними виставками або фотоархівами. Радимо наступні теми:

- «Довга дорога до миру»;
- «Обрані небо тримати для нас...»;
- «Дитинство, вбите на війні».

У цей нелегкий час потрібно всіма можливими способами підтримати наших солдатів, тому доцільно буде провести в бібліотеках **благодійні акції** «Світ без війни», «Повертайтеся живими!», «На цій землі нас не здолать!».

Однією із славетних сторінок України є доба козаччини. Через козацтво створювалася наша історія, і кожен із нас не тільки причетний, а й відповідальний за неї. Для цього радимо оформити в бібліотеках інформаційні стенди, вітрини, книжкові виставки та калейдоскопи, на яких представити літературу про історію виникнення українського козацтва. Пропонуємо скористатися наступними назвами при плануванні цих заходів:

- «Козацька доба в Україні»;
- «Козацькій славі жити у віках»;
- «Козацького роду нащадки»;
- «Історія козацтва в книжках і баладах»;

- «Лицарський дух козаків у художніх творах»;
- «І оживає дух козацький»;
- «Рідна земле моя, ти козацькою славою щедра!»;
- «Великі козацькі вожді»;
- «Від козаків — до наших днів».

Сьогодні одним із найголовніших факторів формування в підростаючого покоління готовності до захисту своєї Батьківщини є **допризовна підготовка молоді**. На жаль, бажаючих іти до війська з кожним роком стає все менше. Не є таємницею, що від служби в армії намагаються відмовитися будь-якими способами.

Для того, аби викликати зацікавленість у молоді до військової служби, ознайомити з історією українського війська, навчити цінувати традиції збройного чину, виховувати в молоді патріотичні почуття, пропонуємо в бібліотеках проводити зустрічі з працівниками військкомату, відкриті діалоги та дискусії «Героїзм та мужність ідуть поруч», «А ти зміг би повторити подвиг дідів?», «Як ти розумієш патріотизм?», оформляти папки «Син іде в армію», «Тобі, Україно, на вірність присягаю», «Служу народу України».

Важливою складовою героїко-патріотичного виховання є бібліотечне краєзнавство, мета якого — виявити, зібрати й надати для використання всі матеріали, пов'язані за змістом із певною місцевістю, яка для її населення є рідним краєм; забезпечити бібліографічну інформацію за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури; залучати молодь до активного пізнання рідної землі.

Велику увагу бібліотекарям необхідно приділити популяризації історико-краєзнавчої літератури, книг про пам'ятки історії та культури, екологію й охорону природи краю, творчість місцевих письменників. Краєзнавчі матеріали потрібно обов'язково виділити із загального фонду. Специфіці краєзнавства найбільш повно відповідають комплексні форми пропаганди літератури. До них відносяться краєзнавчі кімнати, кутки, кімнати бойової слави, які добре зарекомендували себе на практиці й у яких широко використовуються елементи музейної експозиції. Добрим помічником у пропаганді краєзнавчих матеріалів можуть стати краєзнавчі куточки, де слід оформити інформаційні стенди або вітрини, книжкові виставки, на яких будуть представлені література про історичне минуле, буремні роки громадянської й Другої Світової

воєн, знаменні і пам'ятні дати, тематичні папки-досьє, у яких зібрано газетний матеріал з історії міста (села), тематичні картотеки. Пропонуємо вашій увазі добірку назв, які доцільно буде використати у своїй роботі:

- «Стежками рідного краю»;
- «Збережемо пам'ять про подвиг земляків»;
- «Збираючи історію мого міста (села) по зернятку»;
- «Відкрий для себе рідне місто»;
- «Мій край — моя історія жива».

Сьогодні ставить перед бібліотекарями важливе й невідкладне завдання — виховання свідомого громадянина, патріота рідної землі, який володіє високою культурою, духовно та фізично досконалий, готовий жити в громадянському суспільстві.

Героїко-патріотичне виховання — це комплексна система, що включає в себе велику кількість напрямів і сфер діяльності. У ньому містяться не тільки соціальний, але й духовно-моральний, культурно-історичний, військово-історичний, ідеологічний компоненти. Головними цілями цієї системи є розвиток у підростаючого покоління громадянськості й патріотизму як найважливіших духовно-моральних і соціальних цінностей, формування в молоді професійно значущих якостей, умінь і готовності до їх активного прояву в різних сферах життя суспільства.

Дуже важливо, щоб і ми, бібліотекарі, і користувачі, пам'ятали про свої витоки, нерозривний зв'язок часів. Давайте всі разом робити все для того, щоб патріотизм став нормою життя молодого покоління, щоб поняття честі, обов'язку та відповідальності стали переважати в усіх починаннях та зверненнях.

При плануванні заходів із героїко-патріотичного виховання в бібліотеках також можна використати сценарій години патріотизму «Герої не вмирають».

Герої не вмирають (сценарій години патріотизму)

Зал прибрано до свята Героїв. На стіні — великий вінок із жовто-блакитними стрічками. Збоку — прапор і герб-Тризуб. Під центральною стіною утворено східці, на яких горять лампади. Зверху опускається Ангел.

Під сумну мелодію заходять діти з лампадками й ставлять їх на східці, зупиняючись біля своїх стільців.

Ведуча I:

Тим, хто в боротьбі за волю і кращу долю України не дожив до сьогоднішнього дня, спить у незнаних і безіменних могилах, — присвячується!

Ведуча II:

Цвіту нашого народу, його славним синам і донькам, які у розквіті сил віддали свою молодість, і, найдорожче — життя — присвячується!

Читець I:

І знову, в котрий це вже раз
Зійшлися ми в одній родині,
Щоб пом'янути славний час,
Коли в офіру Батьківщині
Себе принесли кращі з нас.

Читець II:

Нема любові понад ту,
Що окропила кров'ю Крути,
І ту гарячу кров святу
Повік Вітчизні не забути.

(Усі встають і співають Гімн України).

Ведуча I:

Українська земля... Земля щедро полита кров'ю її синів. З нашої історії ми бачимо споконвічне прагнення українства до волі та незалежності рідної неньки-України.

Ведуча II:

І сьогоднішню годину-реквієм ми присвячуємо всім представникам славетного лицарського роду, гідним нащадкам великих прадідів, у чиїх жилах пульсує гаряча кров і дух героїчних запорожців.

Читець I:

Було колись — в Україні ревіли гармати.
Було колись — запорожці вміли панувати.
Панували, добували і славу, і волю.
Минулося... Зосталися могили по полю.

Ведуча I:

Україна! Країна смутку і печалі, краси і радості, різних звичаїв та обрядів, гучної української пісні, чарівної природи.

Ведуча II:

Це країна добрих, щирих, привітних, веселих і гостинних людей, які ніколи не поневолювали інші народи, а лише вміло захищалися від ворога.

Читець I:

Україно! Ти — моя молитва,
Ти моя розпуко вікова.
Гримотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Читець II:

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, ненько, горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.

Читець III:

Лети, вітре, з полонини
Та понад степами,
Рознеси ти нашу славу
Широко світами.

(Виконується пісня «Це моя Україна»).

Ведуча I:

Запорізька Січ! Козацтво — легендарне минуле українського народу, що впродовж століть протидіяло спробам турецьких султанів, кримських ханів, польської шляхти поставити український народ на коліна.

(Виходять хлопчики-козаки).

Перший:

Я — маленький козак,
Правда, люди, правда, так?

Буду швидше виростати,
Україну захищати.

Другий:

Гостра шабля при боку —
Вірна помічниця,
Допоможе козаку
З ворогом побиться!

(Хлопчики виконують пісню «Хто я?»).

Ведуча II:

Продовжили героїчну історію України січові стрільці, які мужньо боролися за її волю. Це були молоді хлопці. Кожен із них любив матір, рідний край, але понад усе бажав незалежності своїй Батьківщині.

(Виходять читці).

Читець I:

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі!

Читець II:

До суду тебе не скують ланцюги
І руки не скрутять ворожі.
Стоять твої рідні сини довкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Читець I:

Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити, і вмерти з тобою,
І рідні прапори в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

(Виконується пісня «Там на горі, на Маківці»).

Ведуча I:

Визначною сторінкою нашої історії є Українська повстанська армія. Це партизанський рух опору, який був добре організований.

Ведуча II:

Самовіддана боротьба воїнів УПА надовго залишиться в пам'яті народу. Ці герої-воїни за Українську Державність віддали своє життя без вагань.

Читець I:

Вони у битві чесно полягли,
А іншого ні вибору, ні змоги.
Вони загинули, але перемогли,
Бо віддали життя для перемоги.
Живу їх пам'ять вік шануєм ми,
Увічнивши, як обеліск безсмертя.

(Виконується «Карпатська легенда»).

Ведуча I:

Бій під Крутами належить до однієї з найтрагічніших сторінок нашої історії. Під Крутами загинув цілий студентський Курінь — триста студентів — цвіт української молоді, цвіт української Нації. Трагедією було те, що під Крути пішли лише триста і лише молодь.

Ведуча II:

Гімназисти і студенти. Найстаршому — 21 рік. А наймолодшим — 14 — 16 років. Вони пішли, щоб затримати ворога, який був майже під Золотими Воротами Києва... І полягли... Вони принесли в жертву Батьківщині своє молоде життя. Ця найтрагічніша сторінка стала нашою гордістю.

(Виходять читці).

Читець I:

На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять хлопців-українців,
Славних, молодих.

Читець II:

На Аскольдовій могилі
Український цвіт!
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.

Читець I:

На кого посміла знятись
Зрадника рука?
Квітне сонце, грає вітер
І Дніпро-ріка.

Читець II:

На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай!

Понад все вони любили
Свій коханий край.

(Виконується композиція «Мальви»).

Ведуча I:

Здавалось би, доля нарешті подарувала нам унікальну можливість стати незалежною європейською державою, але історія повернула ще одні Крути.

Ведуча II:

І знову молодь, студенти, школярі вийшли на Майдан, вибираючи свою гідність. Нація потребує активності, єдності, самопожертви.

Читець I:

Вставай, Україно, вставай!
Виходь на дорогу свободи,
Де грає широкий Дунай,
Де ждуть європейські народи.

Читець II:

Вставай, і кайдани порви,
Дай познач ясніший від грому,
Що ти не рабиня Москви,
І нею не будеш ніколи!

(Виконується «Пісня про Україну»).

Ведуча I:

На майдані в Києві вже були перші жертви, чути було стогони поранених, але українці з рідкісною впертістю боролися далі. Ніхто не думав відступати.

Ведуча II:

Небезпека стала очевидною. Із останніх сил боронилася молодь від ворога, який розстрілював її на короткій дистанції.

Читець I:

А сотню вже зустріли небеса...
Летіли легкою, хоч майдан ридав.
І з кров'ю перемішана сльоза
А батько сина ще не відпускав!

Читець II:

Й заплакав Бог, побачивши загін:
Спереду — сотник, молодий, вродливий,

І юний хлопчик в касці голубій,
І вчитель літній — сивий-сивий.

Читець I:

І рани їхні вже не їм болять.
Жовто-блакитний стяг покритим тіло,
Як крила Ангела, злітаючи назад,
Небесна сотня в вирій полетіла...

(Звучить пісня «Пливе кача», а на її фоні говорять ведучі).

Ведуча I:

Не плачте, мамо. Ваш син у Небесній сотні. Уже не тече кров із ран Вашого сина. Не пече йому в грудях більше. Він стоїть на варті. По праву руку від Бога.

Ведуча II:

А по ліву — його побратими: Андрійки, Васильки, Іванки, Назари, Устими — ті, хто нині в Небесній сотні. Не плачте, мамо. Дайте поплакати Україні.

Читець I:

Сто життів — нанівець,
Швидше б кату — кінець
І початок новий Україні.
Без вагань і прикрас
Хтось вмирає за нас,
А точніше — за наше прозіння.

Читець II:

Там, де мир і тепло,
Їм би краще було,
Але доля героїв така є:
Вмить усе — шкереберть,
Перемога чи смерть.
Бо ж до Раю рабів не пускають.

Ведуча I:

Не плачте, мамо! Ваш син ще прийде до Вас. Він прийде, коли Ви спатимете, і розкаже, як любить Вас...

(Звучить пісня «Мамо, не плач»).

Мамо, не плач. Я повернусь весною.
У шибку пташинкою вдарюсь твою.
Прийду на світанні в садок із росою,
А, може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач. Так судилося, ненько,
Вже слово «матусю» не буде моїм.
Прийду і попрошуся в сон твій тихенько,
Розкажу, як мається в домі новім.
Мені колискову Ангел співає
І рана смертельна уже не болить.
Ти знаєш, матусю, тут сумно буває,
Душа за тобою, рідненька, щемить.
Мамочко, вибач за чорну хустину,
За те, що від нині будеш сама.
Тебе я люблю. І люблю Україну.
Вона, як і ти, була в мене одна.

Ведуча I (на фоні музики):

Вони не були героями. Вони були звичайними людьми. І в останню мить віддали нам найдорожче — своє життя. За нас віддали. Аби ми жили. Долюбили за них, пісень за них доспівали.

Ведуча II:

Не плачте, мамо. Дозвольте поплакати світові. Весна вже на порозі.

(Виходять троє читців).

Читець I:

Прийшла в нашу хату тривожна година.
Хай кожен збагне собі в безлічі справ:
Все треба зробити, щоб жила Україна,
Щоб ворог підступний її не здолав.

Читець II:

І хай доведеться колись недоїсти,
Чи буде в кімнатах поменше тепла,
Але не дамо ми лихим терористам
Чіплять в нашім небі чужого орла.

Читець III:

В ці дні хай єднає нас думка єдина,
Ми зло в нашім домі долали не раз.
Все треба зробити, щоб жила Україна, —
Приймаймо цей заклик, як Божий наказ!

(Виконується пісня «Господи, помилуй нас» Т. Петриненка).

Список використаних джерел

Басов, О. С. На шляху до громадянського суспільства [Текст] / О. С. Басов // Бібліотека. — 2007. — № 5. — С. 19—21.

Григаш, О. Л. Бібліотечне краєзнавство — шлях до об'єднання громади [Текст] / О. Л. Григаш // Бібліотечна планета. — 2012. — № 2. — С.11—15.

Зелюк, В. Формування патріотизму, свідомої громадянської позиції та зміцнення моральності учнівської молоді: досвід і проблеми [Текст] / В. Зелюк // ПостМетодика. — 2009. — № 4. — С. 57—59.

Ільїна, Л. Любов до Батьківщини крізь таїнство сторінок [Текст] / Л. Ільїна // Бібліотека. — 2006. — № 11. — С. 28—30.

Кушнарєнко, Н. Бібліотечне краєзнавство [Текст] : підручник / Н. Кушнарєнко. — Київ : Знання, 2007. — 502 с. — (Вища освіта ХХІ століття).

Морозова, М. Влюбиться по собственному желанию [Текст] / М. Морозова // Современная библиотека. — 2012. — № 3. — С. 72—75.

Нестєрова, О. Н. Виховуємо патріотів [Текст] / О. Н. Нестєрова // Бібліотека. — 2006. — № 2. — С. 19—24.

Пащенко, Д. Патріотичне і національне виховання — складові становлення громадянина [Текст] / Д. Пащенко // Шлях освіти. — 2002. — № 1. — С. 9—14.

Савєнко, Л. Роль юнацької бібліотеки у вихованні толерантності й духовності молоді [Текст] / Л. Савєнко // Бібліотечний форум України. — 2012. — № 4. — С. 23—25.

Сімакова, Н. Г. Становлення громадянської позиції [Текст] / Н. Г. Сімакова, О. С. Мітенко // Бібліотека. — 2005. — № 24. — С. 48—49.

Сучасні форми роботи в бібліотеках [Текст] : (інформація до словника успішного бібліотекаря) / матеріал опрацювала С. Ковальчук // Бібліотечна планета. — 2014. — № 2. — С. 14—17. — (Сторінка методиста).

Сучасні форми роботи в бібліотеках [Текст] : (інформація до словника успішного бібліотекаря) / матеріал опрацювала С. Ковальчук // Бібліотечна планета. — 2014. — № 4. — С. 24—26. — (Сторінка методиста).

* * *

Громадянське виховання в бібліотеках [Електронний ресурс] : метод. поради // Бібліотечний інформаційно-освітній портал. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: <http://sodb.sumy.ua/img/metod/metod-porady/201305.pdf>, вільний (дата звернення 15.01.2015). — Заголовок з екрана. — Мова укр.

День пам'яті та надії [Електронний ресурс] : сценарій до Дня Перемоги // Казкар : Освіта і Наука. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: http://firstedu.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=640:-q-q&catid=21:2011-01-05-17-59-17&Itemid=12, вільний (дата звернення 18.01.2015). — Заголовок з екрана. — Мова укр.

Наша пам'ять жива [Електронний ресурс] : метод. поради з військово-патріотичного виховання молоді // Методична скарбничка : блог обл. б-ки для юнацтва Житомирської облради. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: http://methodskarbnychka.blogspot.com/2014/03/blog-post_7799.html, вільний (дата звернення 15.01.2015). — Заголовок з екрана. — Мова укр.

Фастишевська, К. Місце бібліотеки ВНЗ в системі національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс] / К. Фастишевська // Наукова бібліотека Хмельницького національного університету. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: http://lib.khnu.km.ua/about_library/naukova_robota/2010/fas_mis.htm, вільний (дата звернення 15.01.2015). — Заголовок з екрана. — Мова укр.

Хай в серці кожної дитини живе любов до України [Електронний ресурс] : метод. рекомендації бібліотечним працівникам щодо популяризації літератури з нац.-патріот. виховання // Управління культури і туризму, національностей та релігії Сумської облдержадмін., обл. комунальний заклад «Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського». — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: http://libportal.org.ua/index.php?option=com_content&task=category§ionid=6&id=24&Itemid=55, вільний (дата звернення 15.01.2015). — Заголовок з екрана. — Мова укр.

Героїко-патріотичне виховання в бібліотеках

Методично-бібліографічні рекомендації

Підготувала	І. М. Врублевська, методист II категорії науково-методичного відділу ТОУНБ
Редактор	О. М. Раскіна
Комп'ютерний набір	І. М. Врублевська, методист II категорії науково-методичного відділу ТОУНБ
Комп'ютерна верстка	В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації та механізації бібліотечних процесів ТОУНБ
Відповідальний за випуск	В. І. Вітенко, директор ТОУНБ, заслужений працівник культури України

Підписано до друку 19.08.2015. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Schoolbook.
Друк цифровий. 0,93 ум. др. арк., 0,86 обл.-вид. арк.

Наклад 30 примірників.

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека,
б-р Т. Шевченка, 15, м. Тернопіль, 46001, тел. (0352) 52-52-64, www.library.te.ua.